

HEDMARK OG OPPLAND STATSADVOKATEMBETER

Arbeids- og inkluderingsdepartementet Integreringsavdelingen
Postboks 8119 Dep,
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

24/1850 - 3 / RTU003

22.10.2024

Høringsuttalelse - NOU 2024:13

Innledning

Det vises til NOU 2024:13, "Lov og frihet, Negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, psykisk vold og ufrivillig utenlandsopphold – juridiske problemstillinger og forslag til regelverksendringer". NOUen er sendt på høring og svarfrist er satt til 28. oktober 2024. Hedmark og Oppland statsadvokatembeter vil knytte kommentarer til utvalgte temaer.

Innledningsvis fremheves at utredningen fremstår svært grundig, med konkrete forslag. Utvalget har løftet frem en rekke utfordringer og det foreslås gode tiltak for å sikre bekjempelse av straffbare forhold hvor ære fremstår som drivkraften for voldshandlingene. Særlig fremheves koblingen av kollektivistisk æresvold opp mot organisert kriminalitet, æresmotiv som straffskjerpene moment og lovfesting av at tvangs- og barneekteskap kan utgjøre menneskehandel. I tillegg fremheves lovforslagene for å styrke arbeidet mot barnebortføring.

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter slutter seg til utvalgets betraktninger. De foreslåtte lovendringer vil medføre at rettssikkerheten til ofre for æresrelaterte lovbrudd styrkes. Videre er de foreslåtte lovendringene egnet til å øke bevisstheten og heve den generelle kompetanse hva gjelder æresmotiverte handlinger. Samlet vil dette bidra til å motvirke parallellsamfunn.

Kommentarer til enkelte lovforslag

Utvalget foreslår å utvide personkretsen omfattet av strl § 282 slik at flere slektninger i storfamilien omfattes. Dagens bestemmelse er utferdiget til å omfatte den "tradisjonelle" norske kjernefamilien. Kollektivistiske familiestrukturer omfattes ikke, til tross for at storfamilien har samme funksjon som den norske kjernefamilien. Dette fremstår som en svakhet idet bestemmelsene omfatter enkelte handlinger som isolert ikke omfattes av andre straffebud. Det antas at en slik utvidelse vil få en forebyggende effekt.

Vi er enige i den personkrets som er foreslått omfattet av § 282. Men det er vårt syn at det også bør utredes om "ekteskapslignende forbindelse", som nevnt i § 253 første ledd bokstav b,

skal omfattes. Dette vil harmonere med reglene om tvang- og barneekteskap. Videre sikres at relasjoner som oppfattes som bindende av partene, deres familier og sosiale krets, og som etablerer rettigheter og plikter av rettslig, religiøs, sosial eller kulturell karakter fanges opp. I disse tilfellene vil "ektefellen" kunne være primærutøver av mishandlingen, selv om hen ikke bor med fornærmede. Reguleringer medfører en noe mer "skjønnspreget" vurdering av personkretsen. Men i lys av at "ekteskapslignende forbindelse" er et etablert juridisk begrep, presisert gjennom strl § 253, strider ikke dette mot hensynet til klarhet og presisjon.

Utvalget foreslår å utvide strl § 283 til å gjelde hvor mishandlingen "er begått mot et barn under 18 år" og der den er begått "av flere i fellesskap". Barn er i dag omfattet av bestemmelsenes bokstav c, mishandling begått mot en forsvarsløs person. Av utvalgets gjennomgang av rettspraksis er det ikke funnet eksempler hvor det eksplisitt konkluderes med at handlingen er grov som følge av at et barn under 18 år er fornærmet. Vi er heller ikke kjent med dette og er enige med utvalget at dette er uheldig da de omfattende skadevirkningene av å utsettes for vold i barndommen er godt kjent.¹ Videre fanger forslaget bedre opp det avhengighetsforholdet barn har til sine omsorgspersoner, som medfører at de psykisk sett er ute av stand til å forsvare seg. Også forslaget om å utvide bestemmelsen til å omfatte mishandling som er begått "av flere i fellesskap" støttes, og det er tilstrekkelig å vise til utredningen punkt 9.4.2 som en slutter seg til.

Forslaget til utforming av straffeskjerpelsesbestemmelsen strl § 77 m støttes. Ordlyden er ment å favne vidt, og den retter seg mot både kriminelle miljøer, etniske, kulturelle og religiøse grupper. Dette sikrer at ikke bare æresvold i kollektivistiske familiestrukturer fanges opp, men all kriminalitet knyttet til å gjenopprette en person, familie, slekt eller annen gruppes ære. Dette fremstår særlig aktuelt i lys av lovgivers ønske om å bekjempe organisert kriminalitet. I lys av dette anses det ikke tilfredsstillende å innta det skjerpene elementet i strl § 283, da grupper som faller utenfor § 282 ikke gis et tilstrekkelig vern.

Utvalgets forslag om å plassere forbudet mot barneekteskap i egen bestemmelse etter forbudet mot tvangsekteskap støttes. Videre bør aldersgrensen heves slik at forbudet mot barneekteskap omfatter barn også mellom 16-18 år. Konsekvenser av et ekteskap står i dag ikke i sammenheng med de rettigheter og plikter barn mellom 16 og 18 år innehar.

I NOUen foreslås det å innføre et eget straffebud (§ 269) som rammer "skadelige utenlandsopphold". Bestemmelsen er ment å ramme personer med foreldreansvar som sender eller tar med barn til utlandet til forhold som medfører *alvorlig* fare for barnets liv eller helse, eller utsettes for alvorlige straffbare handlinger. I tillegg til straffebestemmelsen foreslås en rekke hjelpetiltak og forbyggende tiltak, slik som at barnevernstjenesten på visse vilkår kan illegge utreisetilbud. Utvalgets forslag fremstår godt og harmonerer med de øvrige lovforslagene. Forslaget vurderes å ikke være i strid med øvrige grunnleggende rettigheter, slik som retten til privatliv og diskrimineringsforbudet. Bestemmelsen skal ramme de *alvorlige* handlinger – som også er foreslått opplistet konkret – og barnets beste må gå foran de nevnte

¹ NOU 2024: 13 kapittel 3.

rettigheter. Videre slutter en seg til vurderingen av at det må etableres straffebortfallsgrunn der hvor en med foreldreansvar bidrar til at barnets returneres til Norge.

Avslutningsvis støttes forslaget om å unnta strl § 254 og § 282 fra kravet om dobbelt straffbarhet etter strl § 5.

Iris Øsp Lydsdottir Storås
førstestatsadvokat

Ranveig Tufte
kst. statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Riksadvokaten